

(ініціали,прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Григорук Вікторія Володимирівна доцент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, доцент, к.мед.н.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Березка Микола Іванович – завідувач кафедрою екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, спеціалізація ортопедія і травматологія, медицина невідкладних станів, mi.berezka@knmu.edu.ua 0675750303

Литовченко Віктор Олексійович – професор кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, доктор мед наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, медицина невідкладних станів vo.lytovchenko@knmu.edu.ua 0679135674

Григорук Вікторія Володимирівна – доцент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація ортопедія і травматологія, медицина невідкладних станів, vv.hryhoruk@knmu.edu.ua, 0997709972

Бітчук Микола Денисович – доцент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація анестезіологія, медицина невідкладних станів, md.bitchuk@knmu.edu.ua 0673677219

Власенко В'ячеслав Григорович – доцент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, vh.vlasenko@knmu.edu.ua, 0505940926

Остапенко Вікторія Миколаївна – доцент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація анестезіологія vm.ostapenko@knmu.edu.ua 0501877004

Гарячий Євгеній Владиславович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, медицина невідкладних станів, yv.hariachyi@knmu.edu.ua, 0506288688

Власенко Дмитро Вячеславович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, спеціалізація ортопедія і травматологія, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, dv.vlasenko@knmu.edu.ua, 0633633332

Лапшин Дмитро Вячеславович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, dv.lapshyn@knmu.edu.ua 0506815424

Літовченко Андрій Вікторович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, av.litovchenko@knmu.edu.ua, 0509098141

Рамі Аль Масрі А.Ф. – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, медицина невідкладних станів, am.rami@knmu.edu.ua 0638233917

Гришняєва Олена Володимирівна асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, спеціалізація психіатр, психотерапевт, психолог, медицина невідкладних станів, ov.hrishniaieva@knmu.edu.ua 0501017966

Кучеренко Богдан Юрійович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, спеціалізація ортопедія і травматологія, b.kucherenko@knmu.edu.ua, 0683931688

Іванов Олексій Миколайович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія. om.ivanov@knmu.edu.ua 0679048089

Спесивий Ігор Іванович – асистент кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології, кандидат медичних наук, спеціалізація ортопедія і травматологія, ii.spesyvyi@knmu.edu.ua 0958535311

Контактний телефон **тел. та E-mail кафедри:** тел. +380683931688, kaf.nnipo.nevidkladnoimed+unsubscribe@knmu.edu.ua.
Консультації

Очні консультації: розклад та місце проведення за розкладом кафедри.

Он-лайн консультації: розклад та місце проведення за попередньою домовленістю з викладачем.

Локація заняття проводяться в умовах Комунального некомерційного підприємства Харківської обласної ради «Обласна клінічна лікарня» 7, 8, 9 поверхи за розкладом та на базі стимуляційного центру 4 поверх корпусу УЛК.

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Підготовка офіцерів запасу «Військово-польова хірургія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Медицина» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «Медицина».

Опис навчальної дисципліни (анотація) Військово-польова хірургія - дисципліна про бойові пошкодженнях, організацію хірургічної допомоги та лікування поранених на театрі військових дій. Це клінічна навчальна дисципліна. Вона вивчає способи лікування ран, опіків і закритих пошкоджень, а також організацію і способи лікування поранених на етапах медичної евакуації.

Особливість роботи в військово-польовій обстановці - одночасне надходження значної кількості поранених на етапи медичної евакуації та великий обсяг хірургічної роботи, яку необхідно виконати за короткий час. У цих умовах недостатньо знати, як проводити хірургічне втручання, накладати пов'язки, шини і переливати кров. Головне значення набуває організація роботи.

Інша особливість полягає в тому, що польові медичні установи змушені змінювати місце свого розташування в залежності від бойової і медико-тактичної обстановки: наближатися до військ, скорочуючи тим самим терміни надходження поранених, або навпаки здійснювати швидку передислокацію в тил з одночасною евакуацією поранених.

Під час бойових дій хірургам доводиться працювати у важких і малоприсаєднаних умовах: в наметах, землянках, бараках, підвалах зруйнованих будівель; при недостатньому освітленні, опаленні, несприятливої погоди, в лісі, степу, горах.

Особливість військово-польової хірургії полягає також в широкому застосуванні на всіх етапах евакуації медичного сортування. Без неї неможливо визначити послідовність та обсяг надання допомоги різним категоріям поранених в залежності від тяжкості ушкоджень.

Успіх лікування в значній мірі визначається забезпеченням неперервності і послідовності дій на всіх етапах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є питання організації надання медичної допомоги пораненим і потерпілим на етапах медичної евакуації, діагностики і лікування вогнепальних і мінно-вибухових поранень різної локалізації та їх ускладнень.

Міждисциплінарні зв'язки: _____

Пререквізити Вивчення хірургії військової та надзвичайних ситуацій ґрунтується на вже отриманих студентами знаннях з медичної та біологічної фізики, біологічної та біоорганічної хімії, фізіології, патоморфологічних дисциплін, топографічної анатомії та топографічної хірургії, загальної

хірургії й інтегрується з госпітальною хірургією, дитячою хірургією, нейрохірургією, анестезіологією та реаніматологією, травматологією та ортопедією.

Постреквізити_ Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні суміжних дисциплін протягом 5 та 6 року навчання підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є підготовка лікаря широкого профілю, який здатний надавати медичну допомогу в екстремальних ситуаціях та в умовах бойових дій. Студенти повинні оволодіти основами організації надання медичної допомоги при бойовій хірургічній патології військового часу та надзвичайних станів, оволодіти знаннями з дисципліни та засвоїти і відпрацювати практичні навички та окремі лікарські маніпуляції.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформувати комунікативні та морально-деонтологічні навички медичного фахівця і принципи фахової субординації у військово-польовій хірургії;
- вивчити основні положення організації та надання хірургічної допомоги на етапах медичної евакуації;
- вивчити та засвоїти основні теми з курсу військово-польової хірургії;
- вивчити способи і види медичного сортування поранених;
- засвоїти прийоми і методи надання медичної допомоги при сучасній бойовій травмі та екстремальних ситуаціях.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в екстремальних ситуаціях та в умовах бойових дій під час вивчення дисципліни “військово-польової хірургії”, що передбачає вивчення загальних принципів організації хірургічної допомоги при веденні бойових дій та в надзвичайних ситуаціях, клінічних проявів сучасних вогнепальних поранень, комбінованих і термічних уражень, закритих пошкоджень, ранової інфекції, травматичного шоку, синдрому тривалого роздавлювання, масивних крововтрат, лікувальну тактику на етапах евакуації.

загальні:

- ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
- ЗК2 – Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
- ЗК3 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- ЗК4 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК5 – Здатність приймати обґрунтоване рішення ; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії
- ЗК6 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою
- ЗК7 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- ЗК8 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- ЗК9 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
- ЗК10 – Прагнення до збереження навколишнього середовища

спеціальні (фахові, предметні):

- ФК1 – Навички опитування
- ФК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
- ФК5 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
- ФК6 – Здатність до діагностування невідкладних станів
- ФК8 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій
- ФК11 – Здатність до планування та проведення санітарно-гігієнічних, профілактичних та протиепідемічних заходів, у тому числі щодо інфекційних хвороб
- ФК14 – Здатність до ведення медичної документації
- ФК15 – Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
- ФК16 – Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
- ФК17 – Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей,

необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

Застосування знань та розуміння:

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 13 – проведення лікувально-евакуаційних заходів

ПРН 15 – виконання медичних маніпуляцій

ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації

Формування суджень:

ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальний навичок (Softskills):

- комунікативні вміння;
- ситуаційна обізнаність;
- адаптивність;
- бути дипломатичним і тактовним.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 Охорона здоров'я (шифр і назва)	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>222 «Медицина»</u> (шифр і назва) Спеціалізація:	Рік підготовки (курс):	
		4 та 5-й	-й
		Семестр	
		7,8-й та 9,10-й	-й
		Лекції	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 45 год. (29 год на 4 курсі та 16 годин на 5 курсі) самостійної роботи студента – 45 годин (31 на 4 курсі та 14 годин на 5 курсі)	Освітній ступінь: Другий (магістерський) рівень ОПП	4 год.(4 курс) 2 год.(5 курс)	год.
		Практичні, семінарські	
		25 год.(4 курс) 14 год(5 курс)	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		31 год. (4 курс) 14 год (5 курс)	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид підсумковою контролю: залік (4 курс), диф.залік 5 курс	

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

4 курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Вогнепальні поранення, інфекційні ускладнення бойових пошкоджень	2	On-line
2	Кровотеча і крововтрата, Травматичний шок. Синдром тривалого розчавлювання	2	On-line
	Всього годин	4	

5 курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Ушкодження грудної клітки. Пневмоторакс. Гемоторакс. Забій і тампонада серця. Нестабільна грудна клітка. Класифікація. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.	2	On-line
	Всього годин	2	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
	Всього годин	0		

2.2.3 Практичні заняття

4 курс

	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Тема 1. Вогнепальні поранення.	5	розповідь-пояснення, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, метод проєктів, використання манекенів високого рівня	Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль
2	Тема 3. Кровотеча і крововтрата	5		
3	Тема 4. Травматичний шок. Синдром тривалого розчавлювання	5		
4	Тема 5. Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень	5		
5	Тема 6. Термічні пошкодження	3		

	Залік	2		Підсумковий контроль: залік
	Всього годин	25		

5 курс:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Ушкодження, хребта. Торакальна травма.	4	розповідь-пояснення, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, метод проєктів, використання манекенів високого рівня	Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль
2	Ушкодження живота. Ушкодження кінцівок.	5		
3	Ушкодження тазу. Нейротравма.	3		
	Диференційований залік	2		Підсумковий контроль: диф.залік
	Всього годин	14		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
	Всього годин	0		

2.2.5. Самостійна робота

4 курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Тема 1. Вогнепальні поранення.	5	метод проєктів, демонстрація, презентація	Поточний контроль: самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему; реферати; творчі завдання
2	Тема 2. Комбіновані радіаційні і хімічні ураження.	6		
3	Тема 3. Кровотеча і крововтрата	5		
4	Травматичний шок. Синдром тривалого розчавлювання	5		
5	Тема 5 . Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень	5		

6	Тема.6.Термічні пошкодження	5		
	Всього годин	31		

5 курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Нейротравма.	5	метод проєктів, демонстрація, презентація	Поточний контроль: самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему; реферати; творчі завдання
2	Ушкодження живота	5		
3	Ушкодження тазу.	4		
	Всього годин	14		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1.

4. курс

Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

За результатами засвоєння кожного практичного заняття виставляється оцінка з використанням 4-бальної системи. Вираховується середній бал, який переводиться у бали за шкалою:

**Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу
(для перехідних дисциплін)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77

4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

1. Оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу, який включає наступне:

Завдання з дисципліни, які охоплюють зміст навчального матеріалу підсумкового заняття відповідно до програми навчальної дисципліни у системі MOODLE та або письмова контрольна робота з 5 питань. Критерій оцінювання – **90%** вірно вирішених завдань; «склав» або «не склав».

5 курс

Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ».

За результатами засвоєння кожного практичного заняття виставляється оцінка з використанням 4-бальної системи. Вираховується середній бал, який переводиться у бали за шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ або іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71

3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення диференційованого заліку: Допускаються здобувачі які мають залік на 4 курсі з «Військово-польової хірургії», не мають пропусків практик та лекцій, атестовані на кожному занятті. Здобувач отримує завдання з дисципліни, які охоплюють зміст усього предмету відповідно до програми навчальної дисципліни у системі MOODLE та або письмова контрольна робота з 5 питань. Критерій оцінювання від 50 до 80 балів.

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни складається з балів, що відповідають середній оцінці за весь термін вивчення дисципліни та оцінки диференційованого заліку.

ОД (від 120 до 200) = Ср бал за два семестри, конвертований у таблиці(від 70 до 120) + оцінка з диф.заліку(50-80)

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку:

4 курс

1. Сучасна хірургічна травма в умовах масових ушкоджень при катастрофах і надзвичайних ситуаціях.
  2. Основи лікувально-евакуаційних заходів в сучасних умовах.
  3. Медичне сортування.
  4. Евакуація постраждалих.
  5. Бойова хірургічна травма.
  6. Вогнепальна рана.
  7. Вибухова травма. Класифікація, клінічна картина.
  8. Раньова балістика, патоморфологія ранового процесу.
  9. Лікування вогнепальних ран.
  10. Первинна і вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани.
- Медикаментозне лікування

11. Травматичний шок як перший період травматичної хвороби. Ступені тяжкості шоку.

12. Травматична хвороба. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивної інфузійної терапії.

13. Ускладнення травматичної хвороби: респіраторний дістресс-синдром, ДВЗ-синдром, жирова емболія, первинна і вторинна поліорганна недостатність. Тактика лікування.

5 курс:

1. Сучасна хірургічна травма в умовах масових ушкоджень при військових конфліктах, катастрофах і надзвичайних ситуаціях. Основи лікувально-евакуаційних заходів в сучасних умовах.

2. Медичне сортування, евакуація постраждалих.

3. Бойова хірургічна травма. Вогнепальна рана. Вибухова травма. Класифікація, клінічна картина. Раньова балістика, патоморфологія раньового процесу.

5. Лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани. Медикаментозне лікування

6. Травматичний шок. Ступені тяжкості шоку.

7. Травматична хвороба. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивної інфузійної терапії.

8. Ускладнення травматичної хвороби: респіраторний дістрес-синдром, ДВЗ-синдром, жирова емболія, первинна і вторинна поліорганна недостатність. Тактика лікування.

9. Нейротравма. Ушкодження черепа та хребта.

10. Поранення лиця і шиї. Класифікація травм м'яких тканин, ЛОР – органів, очей, лицевого скелету. Повітряна емболія.

11. Ушкодження грудної клітки. Пневмоторакс. Гемоторакс.

12. Забій і тампонада серця. Нестабільна грудна клітка. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

13. Ушкодження живота. Закрита травма живота. Ножові та вогнепальні поранення.

14. Краж-синдром.

15. Політравма. Механізми компенсації при тяжкій травмі

16. Комбіновані радіаційні та хімічні ураження. Синдром взаємного обтяження.

17. Термічна опікова травма. Опікова хвороба. Класифікація.

Патоморфологія ранового процесу, визначення глибини і площі ушкоджень.

18. Термічна холодова травма. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

3.3. Контрольні питання

4 курс

1. Сучасна хірургічна травма в умовах масових ушкоджень при катастрофах і надзвичайних ситуаціях. Основи лікувально-евакуаційних заходів в сучасних умовах.

2. Медичне сортування, евакуація постраждалих.
3. Бойова хірургічна травма. Вогнепальна рана. Вибухова травма. Класифікація, клінічна картина. Ранова балістика, патоморфологія ранового процесу.
4. Лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани. Медикаментозне лікування
6. Травматичний шок як перший період травматичної хвороби. Ступені тяжкості шоку.
7. Травматична хвороба. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивної інфузійної терапії.
8. Ускладнення травматичної хвороби: респіраторний дістресс-синдром, ДВЗ-синдром, жирова емболія, первинна і вторинна поліорганна недостатність. Тактика лікування.

5 курс

1. Сучасна хірургічна травма в умовах масових ушкоджень при катастрофах і надзвичайних ситуаціях. Основи лікувально-евакуаційних заходів в сучасних умовах.
2. Медичне сортування, евакуація постраждалих.
3. Бойова хірургічна травма. Вогнепальна рана. Вибухова травма. Класифікація, клінічна картина. Ранова балістика, патоморфологія ранового процесу.
4. Лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани. Медикаментозне лікування
6. Травматичний шок як перший період травматичної хвороби. Ступені тяжкості шоку.
7. Травматична хвороба. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивної інфузійної терапії.
8. Ускладнення травматичної хвороби: респіраторний дістресс-синдром, ДВЗ-синдром, жирова емболія, первинна і вторинна поліорганна недостатність. Тактика лікування.
9. Нейротравма. Ушкодження черепа та хребта.
10. Поранення лиця і шиї. Класифікація травм м'яких тканин, ЛОР – органів, очей, лицевого скелету. Повітряна емболія.
11. Ушкодження грудної клітки. Пневмоторакс. Гемоторакс.
12. Забій і тампонада серця. Нестабільна грудна клітка. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.
13. Ушкодження живота. Закрита травма живота. Ножові та вогнепальні поранення.
14. Краж-синдром.
15. Політравма. Механізми компенсації при тяжкій травмі
16. Комбіновані радіаційні та хімічні ураження. Синдром взаємного обтяження.
17. Термічна опікова травма. Опікова хвороба. Класифікація. Патоморфологія ранового процесу, визначення глибини і площі ушкоджень.

18. Термічна холодова травма. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

4 курс

1 Ранова балістика, патоморфологія ранового процесу. Пошкоджуючі фактори тканин людини при вогнепальному пораненні. Доповідь з використанням мультимедійної техніки.

2. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, термічних опіків при комбінованих радіаційних ураженнях і попаданні радіоактивних речовин на рану та опікову поверхню.

3. Травматична хвороба. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

4. Анаеробна інфекція бойових пошкоджень

5. Ураження світловим випромінюванням ядерного вибуху, запалювальними вогнесумішами.

6. Опікова хвороба.

5 курс

1. Поранення обличчя. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

2. Поранення ЛОР – органів. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

3. Поранення очей. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

4. Ушкодження мозкового відділу черепа. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації.

3.5. Правила оскарження оцінки

Правила оскарження оцінки: якщо студент не згодний з оцінкою Він чи Вона можуть перескласти дисципліну комісії. Якщо студент не зможе відповісти на запитання комісії, його оцінка може бути знижена.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не

пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Відвідування пацієнтів під час курації в лікарні можливо за умови наявності у студентів відповідної форми одягу, санітарної книжки з відміткою про вакцинацію проти дифтерії, результатів обстеження на напруження імунітету за кором (або відмітка про вакцинацію), або іншими інфекційними захворюваннями згідно поточній епідемічній ситуації.

Студенти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою. Студент може заробити додаткові бали за участь у написанні тез чи підготуванні реферату та його захисту на занятті (2 бали), активну участь у обговоренні тем (1 бал за тему). Загалом не більше 10 балів за дисципліну.

Усі студенти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або

яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умов належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Техніка безпеки. Заняття за умов карантину будуть проведені у дистанційному форматі. Відпрацювання практичних навичок проводити за умов дозволу адміністрації університету з дотриманням маскового режиму, соціальної дистанції, наявності рукавичок.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Воєнно-польова хірургія / Заруцький Я.Л., Запорожан В.М., Білий В.Я. та ін. — Одеса: Одеський національний медичний університет (ОНМедУ), 2016. — 415 с.
2. Политравма: хірургія, травматология, анестезиология, интенсивная терапия /Под ред. Ф.С. Глумчера, П.Д. Фомина, Е.Г. Педаченко и др.. – К.: ВСИ “Медицина”, 2012. – 736 с.
3. Медицина катастроф / І.В. Кочін, Г.О. Черняков, П.І. Сидоренко: за ред. І.В. Кочіна. – К.: Здоров’я, 2008. – 724 с.
4. Невідкладна військова хірургія. / пер. з англ. — Київ, Наш Формат, 2015. 568 с.

Допоміжна

Екстрена медична допомога (гострі серцеві стани) /Г.Г. Рошнін, О.М. Пархоменко, В.О. Крилюк та ін: за ред. Г.Г. Рошніна. – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2011. – 159 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://knowledge.allbest.ru/life/2c0a65625a3bc68b4c53a88421316d37_0.html;
2. http://5ka.at.ua/load/medicina_ta_zdorov_39_ja/persha_domedichna_dopomoga_vumovakh_nadzvichajnikh_situacijakh_pri_opikakh_obmorozhenni_udushenni_re

fer at/37-1-0-20950;

3. www.mil-surgery.com/lections.php

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua>

8. ІНШЕ

4 курс.

Тема 1. Вогнепальні поранення. Бойова хірургічна травма. Вогнепальна рана. Вибухова травма. Класифікація, клінічна картина. Ранова балістика, патоморфологія ранового процесу. Лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани. Медикаментозне лікування

Пошкоджуючі фактори тканин людини при вогнепальному пораненні. Класифікація вибухової травми. Особливості структурних і функціональних змін тканин в залежності від виду зброї. Ураження мінно-вибуховими пристроями, бомбами об'ємного вибуху. Види первинної хірургічної обробки за обсягом і терміном їх виконання. Показання чи відсутність показань і наявність протипоказань для первинної хірургічної обробки ран. Особливості і відмінності первинної хірургічної обробки при великих механічних пошкодженнях. Способи зашивання ран. Помилки при виконанні первинної хірургічної обробки ран.

Тема 2. Комбіновані радіаційні і хімічні ураження. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, термічних опіків при комбінованих радіаційних ураженнях і попаданні радіоактивних речовин на рану та опікову поверхню. Синдром взаємного обтяження. Медична допомога у вогнищі ураження і на військових етапах медичної евакуації при комбінованих хімічних ураженнях.

Тема 3. Кровотеча і крововтрата. Класифікація, клінічні прояви, надання допомоги на етапах евакуації.

Тема 4. Травматичний шок. Синдром тривалого розчавлювання. Травматичний шок як перший період травматично хвороби. Ступені тяжкості шоку. Травматична хвороба. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивно інфузійно терапі. Визначення травматичного шоку як першого періоду травматично хвороби, класифікація, ступені тяжкості шоку. Частота і тяжкість шоку на війні і в мирний час. Сучасні уявлення про етіологію і патогенез травматичного шоку. Клінічні прояви шоку при різних локалізаціях поранень. Рання профілактика шоку. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Основи інтенсивно інфузійно терапі. Травматична хвороба. Визначення, класифікація, періоди, етіологія, патогенез, перебіг. Ускладнення травматичної хвороби: респіраторний дістресс-синдром, ДВЗ-синдром, жирово емболія, первинна і вторинна поліорганна недостатність. Тактика лікування. Умови виникнення краж-синдрому. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Політравма. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Лікувальна тактика на етапах евакуації.

Тема 5. Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень Патоморфологічні зміни та клінічна Вторинна хірургічна обробка вогнепальної рани. Проведення медикаментозного лікування вогнепальних ран. картина, характерні для ранового процесу.

Тема.6. Термічні пошкодження. Класифікація опікової травми. Патоморфологія ранового процесу. Тяжкість ушкоджень: визначення глибини і площі ушкоджень. Клінічна картина, перебіг, ускладнення. Ступені опіків. Визначення загальної площі опіків і площі глибокого пошкодження. Ураження світловим випромінюванням ядерного вибуху, запалювальними вогнесумішами. Опікова хвороба. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, перебіг, ускладнення. Періоди опікової хвороби. Опіковий шок. Гостра токсемія. Опікова септикотоксемія. Видужання. Медична допомога на полі бою (у вогнищах масового ураження). Медичне сортування, обсяг і зміст медичної допомоги в умовах військових дій і екстремальних ситуаціях. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Термічна холодова травма. Класифікація. Патоморфологія ранового процесу. Тяжкість ушкоджень: визначення глибини і площі ушкоджень. Клінічна картина, перебіг, ускладнення.

5 Курс

Заняття1. Нейротравма. Нейротравма. Поранення лиця і шиї. Класифікація травм м'яких тканин, ЛОР – органів, очей, лицевого скелету. Патоморфологія, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Класифікація нейротравми. Ушкодження черепа та хребта. Патоморфологічні зміни, клінічна картина, особливості перебігу, ускладнення. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Поранення лиця і шиї. Класифікація травм м'яких тканин, ЛОР – органів, очей, лицевого скелету. Патоморфологія, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Повітряна емболія. Діагностика, медичне сортування та лікування на етапах медичної евакуації. Ушкодження хребта. Частота закритих пошкоджень спинного мозку. Класифікація, клініка. Об'єм медичної допомоги на етапах евакуації. Вогнепальні поранення хребта і спинного мозку. Клінічна картина і діагностика. Періоди клінічного перебігу. Медична допомога на етапах евакуації. Торакальна травма. Ушкодження грудно клітки. Пневмоторакс. Гемоторакс. Забій і тампонада серця. Нестабільна грудна клітка. Класифікація. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Класифікація ушкоджень грудно клітки. Причини виникнення та основні ознаки пневмотораксу. Гемоторакс. Клінічні прояви забою і тампонади серця. Нестабільна грудна клітка, класифікація, патоморфологія, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Діагностика, медичне сортування та лікування на етапах медичної евакуації.

Заняття 2. Ушкодження живота. Ушкодження живота. Закрита травма живота. Ножові та вогнепальні поранення. Класифікація ушкоджень живота. Відкрита та закрита травма живота. Ножові та вогнепальні поранення органів черевної порожнини. Діагностика та лікування на етапах медичної евакуації. Ушкодження кінцівок. Політравма. Класифікація,

етіологія, патогенез, клінічна картина, перебіг, ускладнення. Лікувальна тактика на етапах евакуації. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, термічних опіків при комбінованих радіаційних ураженнях і попаданні радіоактивних речовин на рану та опікову поверхню

Заняття 3. Ушкодження тазу. Класифікація поранень і закритих пошкоджень таза і органів таза. Клініка і діагностика вогнепальних і закритих переломів кісток таза з пошкодженням і без пошкодження органів таза. Ускладнення при вогнепальних і закритих пошкодженнях таза. Перша медична допомога при пораненнях і закритих пошкодженнях таза. Профілактика шоку. Лікування поранень і закритих пошкоджень таза.